

تأثیر واسطه‌ای شایستگی کارآفرینان بر رابطه بین تأمین مالی بانک و عملکرد شرکت‌های کوچک و متوسط صادراتی شهر کرمانشاه

رضا مرادی^۱

۱- کارشناس ارشد مدیریت مالی

Reza2015moradi@gmail.com

چکیده:

کارآفرینی صادراتی، مجموعه فعالیت‌هایی است که بهره‌برداری از مزایای رقابتی نوآوری را در یک شرکت صادراتی امکان‌پذیر کرده و رهیافتی در نهادینه کردن نوآوری در شرکت‌ها است. در حقیقت، کارآفرینی صادراتی به عنوان دریچه‌ای به سوی بهره‌برداری از مزایای رقابتی ماندگار، نوآوری و پیشگامی برای شرکت‌های صادراتی قلمداد می‌شود. هدف این پژوهش مطالعه تأثیر واسطه‌ای شایستگی کارآفرینان بر رابطه بین تأمین مالی بانک و عملکرد شرکت‌های کوچک و متوسط صادراتی شهر کرمانشاه می‌باشد. روش این پژوهش از نظر بررسی متغیرها از نوع توصیفی - پیمایشی و از نظر نوع هدف، کاربردی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شرکت‌های کوچک و متوسط صادراتی شهر کرمانشاه می‌باشند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش طبقه‌ای تصادفی ساده می‌باشد که تعداد ۳۱۵ نفر به عنوان نمونه برای جمع‌آوری داده‌ها انتخاب شدند. برای تجزیه تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات از روش تحلیل عاملی تأییدی با استفاده از نرم‌افزار معادلات ساختاری AMOS نسخه ۲۲ استفاده شده است. با توجه به نتایج پژوهش شایستگی کارآفرینان بر رابطه بین تأمین مالی بانک و عملکرد شرکت‌های کوچک و متوسط صادراتی شهر کرمانشاه نقش واسطه‌ای دارد.

کلمات کلیدی: شایستگی کارآفرینان، تأمین مالی بانک، عملکرد شرکت، شرکت‌های کوچک و متوسط صادراتی شهر کرمانشاه.

مقدمه:

کارآفرینی مقوله‌ی بسیار مهمی است که بسیاری از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه توجه جدی به آن مبذول داشته و می‌دارند. در این میان، یکی از شاخه‌های اصلی کارآفرینی، کارآفرینی در شرکت است که بدون شک سهم چشم‌گیری در توفیق و تعالی شرکت‌ها دارد (کفاشپور، ۱۳۹۷). تغییرات در محصولات و مکانیسم‌های بازار، اغلب بدین صورت است که شرکت‌ها دست به بهره‌برداری از فرصت‌هایی می‌زنند که دیگر سازمان‌ها دنبال نمی‌کنند و گاه حتی از وجود آن‌ها مطلع نیستند. در این زمینه، نوآوری نقش راهبری و عمده را ایفا می‌کند (آنتونیک و هیرسیچ^۱، ۲۰۱۸).

منظور از کارآفرینی شرکتی فرآیندی است که از طریق القای فرهنگ کارآفرینانه در یک سازمان، کل شرکت دارای روحیه کارآفرینی می‌شود و موجب نوآوری در محصول و فرایندهای می‌گردد. به عبارت دیگر، کارآفرینی شرکتی به مفهوم تعهد شرکت به ایجاد و معرفی محصولات جدید، فرایندهای تازه و سیستم‌های سازمانی نوین است (مقدسی، ۱۳۹۸).

کارآفرینی صادراتی، مجموعه فعالیت‌هایی است که بهره‌برداری از مزایای رقابتی نوآوری را در یک شرکت صادراتی امکان پذیر کرده و رهیافتی در نهادینه کردن نوآوری در شرکت‌ها است. در حقیقت، کارآفرینی صادراتی به عنوان دریچه‌ای به سوی بهره‌برداری از مزایای رقابتی ماندگار، نوآوری و پیشگامی برای شرکت‌های صادراتی قلمداد می‌شود (ریسال^۲، ۲۰۲۲).

جهانی شدن بازارها، یکپارچگی اقتصاد جهانی، رقابت شدید، عدم اطمینان، ناپایداری محیط تجارت در سطح جهان الزمات نوینی را برای کشورهای که علاقه مند به بقا و رقابت در محیط پیچیده و ناپایدار اقتصاد جهانی هستند، پدیدآورده اند، این الزمات، دربرگیرنده مواردی همچون استفاده از ابزارها، تکنولوژی‌ها و روش‌های جدید برای انجام فعالیت‌های تجاری از جمله صادرات است، با توجه به نقش صنایع کوچک و متوسط در توسعه صادرات و این که کارآفرینی یکی از عواملی است که بیشترین تاثیر را بر موفقیت و رشد اقتصادی بنگاه‌ها، کشورها و دولت‌ها داشته است. اگرچه دسترسی محدود به منابع مالی به صراحت برای شرکت‌های کوچک و متوسط (MSME) محدود بود، اما داده‌های مختلف نشان داد که این بخش به مقدار نسبتاً کافی بودجه دسترسی داشته است. با این حال، به دلیل مشکلات تصمیم‌گیری مغرضانه و غیرمنطقی، منابع مالی قابل دسترسی نتوانست رشد عمودی را در این بخش ایجاد کند. بنابراین بررسی تأثیر عوامل میانجی که بین متغیرهای

¹ Antonic & Heirsiche

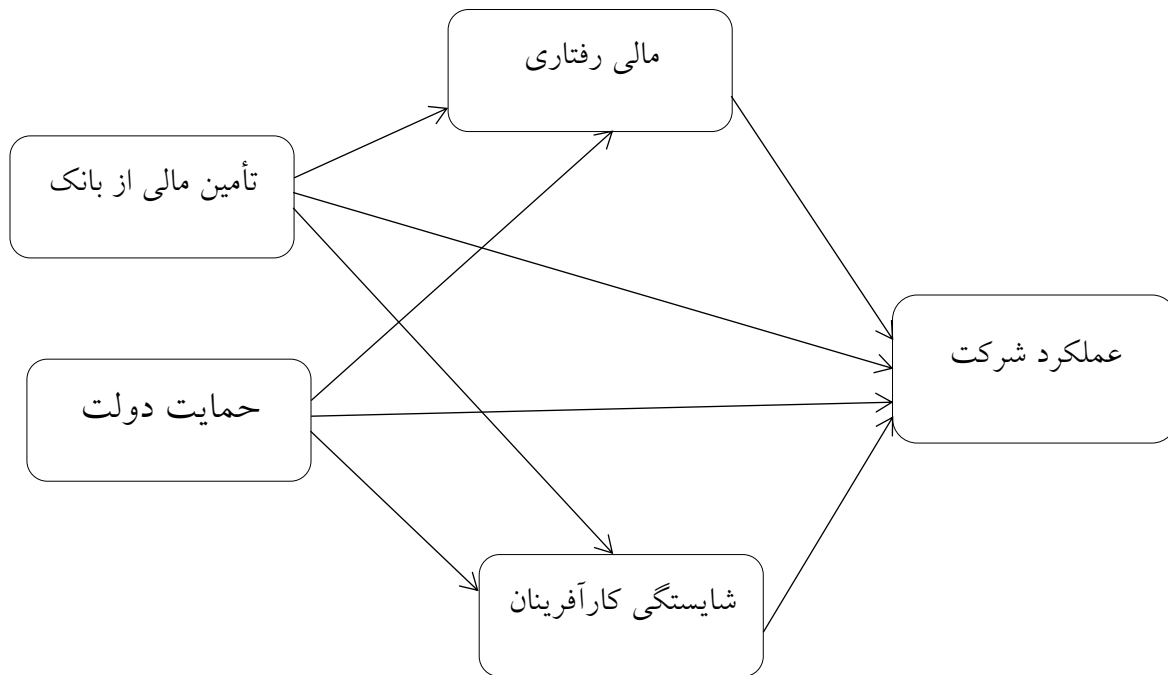
² Ressal

مستقل و وابسته ایفا می کنند ضروری است. در این مطالعه، متغیرهای میانجی فرضی که بین مالی بانک و عملکرد بنگاه های کوچک و متوسط ایفا می کنند، شایستگی و مالی رفتاری کارآفرینان است. شایستگی کارآفرینی «توانایی کارآفرین در کسب، استفاده و توسعه یک منبع برای اهداف تجاری در زمینه خاص (میچلمور و رولی، ۲۰۱۰). در شرکت های کوچک و متوسط، شایستگی ها به کارآفرینان/ مالک-مدیران مربوط می شود. شایستگی کارآفرین برای افراد و گروه هایی که به خلق ارزش در بخش های خصوصی و عمومی اشاره می کنند، اعمال می شود. اگرچه هیچ سازگاری در تعاریف و ویژگی های شایستگی کارآفرینی در مطالعات مختلف، ویژگی هایی مانند ابتکار، ریسک وجود ندارد. توانایی متقاعدسازی و استقلال از ویژگی های شناخته شده شایستگی کارآفرینان هستند (بورگوین، ۱۹۸۸؛ درکسلر و سیرک، ۲۰۱۸؛ کیندت و بارت، ۲۰۱۵؛ سانچز، ۲۰۱۳). شایستگی کارآفرین به مالک-مدیران کمک می کند تا مشکلات شرکت را به روشی منحصر به فرد حل کنند که کارآفرینان با سطح بالایی از شایستگی ها بتوانند فرصت ها را از مشکلات استخراج کنند. همراه با سایر عوامل، شایستگی های کارآفرینی به طور مثبت به عملکرد شرکت های کوچک و متوسط کمک می کند (بوئا و علی شاه، ۲۰۱۵؛ کیندت و بارت، ۲۰۱۵؛ عثمان و رحیم، ۲۰۱۲؛ توما، دوبرو، و هارتلی، ۲۰۰۵). در بررسی تأثیر شایستگی کارآفرینی و سایر عوامل تعیین کننده، درک معنای کلی عملکرد و سنجش آن ضروری است. اندازه گیری عملکرد کسب و کار، به ویژه در شرکت های کوچک و متوسط، به دلیل ویژگی های مختلف عملکرد، دشوار و بحث برانگیز است. برخی از محققان از استفاده دقیق از شاخص های مالی حمایت کردند در حالی که برخی دیگر، به ویژه در مطالعات اخیر، بر ارتباط جنبه های غیر مالی تأکید کردند. اندازه گیری های مالی برای ثبت عملکرد کل سازمان ضروری هستند اما کافی نیستند (سفیانی، ۲۰۱۳). همانطور که توسط اشاره شد، اندازه گیری های عملکرد مالی کسب و کار کوچک برای بیان واقعی و عینی نتایج کسب و کار کافی نیست. بنابراین، یک معیار شاخص عملکرد خود گزارش دهی برای سنجش عملکرد شرکت های کوچک و متوسط ضروری است. علاوه بر این، شرکت های کوچک و متوسط معمولاً سوابق عملکرد خود را نگه نمی دارند که به دشواری جمع آوری داده های تاریخی و عینی که عملکرد آنها را با ابعاد متفاوت نشان می دهد، می افزاید. با توجه به پیچیدگی های مرتبط با به دست آوردن داده های تاریخی در مورد عملکرد مالی، از ابعاد متعددی استفاده می شود (هابر و رایشل، ۲۰۰۵). علاوه بر این، به دست آوردن یک داده مالی خوب ثبت شده بعید است که عملکرد بهتر از دیدگاه گزارشگری مالکان در نظر گرفته شود (سفیانی، ۱۳۹۲). بنابراین، عملکرد شرکت های کوچک و متوسط در این مطالعه بر حسب سود، مشاغل اضافی، بودجه اجتماعی و

محصولات با ارزش افزوده اضافی اندازه‌گیری می‌شود (دلمار، دیویدسون، و گارتنر، ۲۰۰۳؛ سانتوس و بریتو، ۲۰۱۲؛ سفیانی، ۲۰۱۳). اگرچه تأثیر مستقیم شایستگی‌های کارآفرینان بر عملکرد شرکت‌های کوچک و متوسط مطالعه شده است، اما تأثیر میانجی آن به طور قطعی مستند نشده است. از آنجایی که عملکرد شرکت‌های کوچک و متوسط تابعی از عوامل مختلف مانند خدمات مالی و حمایت دولت است، این عوامل می‌توانند توسط سایر متغیرهای واسطه‌ای سرکوب شوند. بنابراین، برای این مطالعه، دو متغیر مستقل، دو متغیر میانجی و یک متغیر وابسته را برای بررسی اثر مستقیم و واسطه‌ای متغیرها شناسایی کردیم. بنابراین، هدف اصلی این مطالعه، بررسی اثرات میانجی جزئی یا کامل شایستگی‌های کارآفرینان و مالی رفتاری بر رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته بود. در نتیجه، مکانیزمی که از طریق آن متغیرهای مستقل (مالی بانک‌ها و حمایت‌های دولتی) بر متغیر وابسته (عملکرد شرکت‌های کوچک و متوسط) از طریق متغیرهای میانجی (شایستگی کارآفرینان و مالی رفتاری) تأثیر می‌گذارند، مورد بررسی قرار گرفت.

فرضیات پژوهش:

- ۱- شایستگی کارآفرین رابطه بین تأمین مالی از بانک و عملکرد شرکت‌های کوچک و متوسط را واسطه می‌کند.
- ۲- رابطه بین حمایت دولت و عملکرد شرکت‌های کوچک و متوسط با واسطه‌گری مالی رفتاری انجام می‌شود.
- ۳- تأمین مالی از بانک تأثیر مثبت معناداری بر عملکرد شرکت‌های کوچک و متوسط دارد.
- ۴- مالی رفتاری تأثیر منفی معناداری بر عملکرد شرکت‌های کوچک و متوسط دارد.

پیشینه‌ی پژوهش‌های انجام شده:

- حاجی و مرادی (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان انعطاف پذیری سازمانی و عملکرد: مطالعه موردی شرکت های تولیدی ناحیه صنعتی اراک به انجام رساندند. تحولات سریع و پویایی بازارهای رقابتی دستیابی به انعطاف پذیری را برای سازمان ها بیش از گذشته ضروری کرده است. انعطاف پذیری پدیده ای خودجوش و غیرارادی نیست، بلکه سازمان ها باید عوامل اثرگذار بر انعطاف پذیری را شناسایی و آنها را ایجاد کنند. این تحقیق با هدف شناسایی عوامل موثر بر انعطاف پذیری و تبیین آنها و تاثیر انعطاف پذیری بر عملکرد سازمانی انجام شده است. در این تحقیق الگوها و چارچوب های موجود برای انعطاف پذیری سازمانی بررسی می شوند. سپس قابلیت های سازمانی و مدیریتی مورد نیاز برای انعطاف پذیری سازمانی شناسایی و انواع مختلف انعطاف پذیری در سازمان ها طبقه بندی می گردند. در نتیجه الگویی برای انعطاف پذیری سازمانی ارائه می شود که در آن رابطه بین انعطاف پذیری سازمانی و عملکرد سازمانی تبیین می گردد. بر اساس این الگو می توان انعطاف پذیری را اندازه گیری کرد و بهبود بخشید. بر اساس نتایج مقاله اثر پنج قابلیت سازمانی شامل ویژگی های تیم

مدیریت، الگوی تصمیم گیری، فرهنگ سازمانی، شناخت شرایط محیط و هویت سازمانی مورد تایید قرار گرفت و اثر انعطاف پذیری سازمانی شامل دو بعد انعطاف پذیری عملیاتی و انعطاف پذیری راهبردی بر عملکرد سازمانی نیز آشکار گردید.

- ایمانی پور و زیودار (۱۳۹۸) پژوهش با عنوان بررسی رابطه ی گرایش به کارآفرینی شرکتی و عملکرد (مطالعه موردی: نمایندگی های فروش شرکت سهامی بیمه ایران در شهر تهران) انجام دادند. نتایج تحلیل های آماری بر داده های گردآوری شده متشکل از کارکنان نمایندگی ها مشخص می کند که گرایش به کارآفرینی شرکتی دارای همبستگی مثبت و معناداری با عملکرد است.

- میرفخرالدینی و دیگران (۱۳۹۷) در پژوهش با عنوان بررسی رابطه کارآفرینی شرکتی و تعالی عملکرد سازمانی در شرکت پیشگامان کویر یزد به این نتیجه دست یافتند که متغیرهای نوآوری، خودنوسازی، اقدامات ریسک آمیز جدید، فرهنگ سازمانی، محیط سازمانی و مولفه های درون سازمانی بر عملکرد شرکت پیشگامان تاثیر مستقیم دارند.

- اسوبالیف و رگوراوا (۲۰۲۰) پژوهشی با عنوان تأثیر واسطه ای شایستگی کارآفرینان بر رابطه بین تأمین مالی بانک و عملکرد شرکت های کوچک و متوسط (MSME) به انجام رساندند. محققان اغلب از دسترسی به منابع مالی به عنوان یکی از محدودیت های رشد MSME یاد می کنند. معمولاً، محققان به دلیل وجود منابع مالی، مشکلاتی را که همزمان رخ می دهد، ذکر نمی کنند. شواهد در این مطالعه نشان داد که شیوع سوگیری رفتاری با در دسترس بودن خدمات مالی بانک ها تشدید می شود. اثر کل تأمین مالی بانک های تجاری بر عملکرد شرکت های کوچک و متوسط به طور پوچ کمتر از اثر مستقیم آن به دلیل اثر واسطه ای منفی مالی رفتاری بود.

- ویرجینیا و دیگران (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر تصمیم گیری کارآفرینانه، شبکه اجتماعی داخلی بر انعطاف پذیری استراتژیک به انجام رساندند. این مطالعه به دنبال بررسی تأثیر تصمیم گیری کارآفرینانه، شبکه اجتماعی داخلی بر انعطاف پذیری استراتژیک می باشد جامعه آماری این پژوهش را ۲۰۳ سازمان در کشور اسپانیا انجام می دهند. نتایج نشان داد که کارآفرینی و شبکه اجتماعی از عوامل پر قدرت در افزایش انعطاف پذیری استراتژیک و عملکرد سازمانی هستند.

- جاوالجی و دیگران در سال (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه بین کارآفرینی شرکتی، فروش مشتری محور و عملکرد فروش بین المللی شرکت های B2B به این نتیجه دست یافتند که عملکرد فروش شرکت هایی که کارآفرینی شرکتی را دنبال می کنند افزایش یافته است.

روش تحقیق:

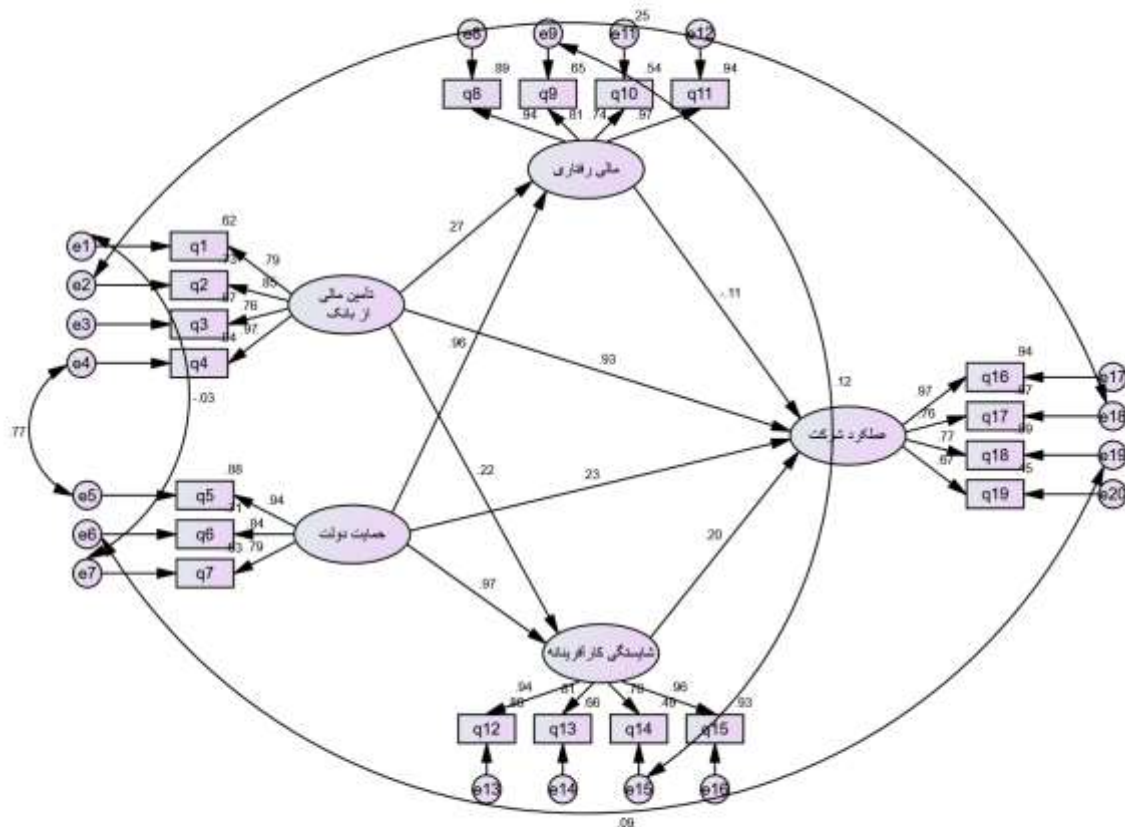
پژوهش حاضر از نظر هدف پژوهش کاربردی می‌باشد. این پژوهش از نظر منطبق اجرا از نوع قیاسی، از نظر نحوه‌ی اجرای توصیفی-پیمایشی و از نظر نوع داده‌ها پژوهش کمی است. یک جامعه آماری عبارت است از مجموعه‌ای از افراد یا واحدها که دارای حداقل یک صفت مشترک باشند. گروه نمونه نیز، یک مجموعه فرعی از جامعه آماری است که با مطالعه آن پژوهشگر قادر است نتیجه را به کل جامعه آماری تعمیم دهد. جامعه آماری این پژوهش کارکنان شرکت های تولیدکننده مواد غذایی استان کرمانشاه می‌باشند. در این پژوهش برای انتخاب ۴ شرکت جهت نمونه گیری از روش نمونه گیری خوشه‌ای استفاده شده است. به این ترتیب که کل منطقه مورد بررسی به خوشه شمال، جنوب، شرق و غرب تقسیم شده و پس از آن از هر خوشه تعدادی شرکت به عنوان نمونه کل شرکت های کوچک و متوسط صادراتی شهر کرمانشاه انتخاب شدند. و سپس برای تعیین نمونه آماری نیز از روش کوکران استفاده شده است. در این پژوهش از روش نمونه گیری طبقه‌ای تصادفی ساده استفاده شده است. همچنین برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است.

$$n = \frac{\frac{(1.96)^2 \times 0.5 \times 0.5}{(0.05)^2}}{1 + \frac{1}{620} \left[\frac{(1.96)^2 \times 0.5 \times 0.5}{(0.05)^2} - 1 \right]} = 237$$

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی با کمک نرم افزار Spss و برای آزمون فرضیات از روش‌های مدل‌یابی معادلات ساختاری AMOS و بویژه تحلیل عاملی تأییدی، استفاده شود.

مدل‌یابی معادلات ساختاری و آزمون فرضیه‌های تحقیق

بطور کلی با تکنیک مدل‌یابی معادلات ساختاری و به کمک نرم‌افزار AMOS 22 فرضیه‌های تحقیق مورد آزمون قرار گرفته‌اند. برای نیل به این منظور نخست آزمون نرمال بودن داده‌ها صورت گرفته است. سپس تحلیل عاملی تأییدی برای هر یک از پرسشنامه‌ها انجام شده است. در نهایت نیز مدل مربوط به فرضیه اصلی و فرضیه‌های فرعی تحقیق اجرا شده است.

شکل ۱ مدل اصلاحی تحقیق با ضرایب استاندارد
جدول ۱ برآوردهای مدل اصلاحی با ضرایب استاندارد

نتیجه	اثر	سطح معناداری	فرضیات
عدم رد	۰/۶۲	۰/۰۰۰	۱- شایستگی کارآفرین رابطه بین تأمین مالی از بانک و عملکرد شرکت های کوچک و متوسط را واسطه می کند.
عدم رد	۰/۷۸	۰/۰۰۰	۲- رابطه بین حمایت دولت و عملکرد شرکت های کوچک و متوسط با واسطه گری مالی رفتاری انجام می شود.
عدم رد	۰/۵۱	۰/۰۰۰	۳- تأمین مالی از بانک تأثیر مثبت معناداری بر عملکرد شرکت های

			کوچک و متوسط دارد.
عدم رد	۰/۸۲	۰/۰۰۰	۴- مالی رفتاری تأثیر منفی معناداری بر عملکرد شرکت های کوچک و متوسط دارد.

نتیجه گیری حاصل از فرضیه های پژوهش

فرضیه ۱: شایستگی کارآفرین رابطه بین تأمین مالی از بانک و عملکرد شرکت های کوچک و متوسط را واسطه می کند.

با توجه به نتایج در جدول سطح معناداری فرضیه برابر ۰/۰۰۰ و کمتر از ۰/۰۵ می باشد لذا فرض پژوهش تأیید می گردد بدین معنا که شایستگی کارآفرین رابطه بین تأمین مالی از بانک و عملکرد شرکت های کوچک و متوسط را واسطه می کند. میزان این اثر ۰/۶۲ می باشد با توجه به اینکه این ضریب مثبت است اثر آن به صورت مستقیم است به عبارتی با تغییر یک واحد (افزایش) شایستگی کارآفرین به میزان ۰/۶۲ درصد رابطه بین تأمین مالی از بانک و عملکرد شرکت های کوچک و متوسط افزایش می یابد.

فرضیه ۲: رابطه بین حمایت دولت و عملکرد شرکت های کوچک و متوسط با واسطه گری مالی رفتاری انجام می شود.

با توجه به نتایج در جدول سطح معناداری فرضیه برابر ۰/۰۰۰ و کمتر از ۰/۰۵ می باشد لذا فرض پژوهش تأیید می گردد بدین معنا که رابطه بین حمایت دولت و عملکرد شرکت های کوچک و متوسط با واسطه گری مالی رفتاری انجام می شود. میزان این اثر ۰/۷۸ می باشد با توجه به اینکه این ضریب مثبت است اثر آن به صورت مستقیم است به عبارتی با تغییر یک واحد (افزایش) مالی رفتاری به میزان ۰/۷۸ درصد رابطه بین حمایت دولت و عملکرد شرکت های کوچک و متوسط افزایش می یابد.

فرضیه ۳: تأمین مالی از بانک تأثیر مثبت معناداری بر عملکرد شرکت های کوچک و متوسط دارد.

با توجه به نتایج در جدول سطح معناداری فرضیه برابر ۰/۰۰۰ و کمتر از ۰/۰۵ می باشد لذا فرض پژوهش تأیید می گردد بدین معنا که تأمین مالی از بانک تأثیر مثبت معناداری بر عملکرد شرکت های کوچک و متوسط دارد. میزان این اثر ۰/۵۱ می باشد با توجه به اینکه این ضریب مثبت است اثر آن به صورت مستقیم است به عبارتی با تغییر یک واحد (افزایش) تأمین مالی از بانک به میزان ۰/۵۱ درصد عملکرد شرکت های کوچک و متوسط افزایش می یابد.

فرضیه ۴: مالی رفتاری تأثیر منفی معناداری بر عملکرد شرکت های کوچک و متوسط دارد. با توجه به نتایج در جدول سطح معناداری فرضیه برابر ۰/۰۰۰ و کمتر از ۰/۰۵ می باشد لذا فرضیه پژوهش تأیید می گردد بدین معنا که مالی رفتاری تأثیر منفی معناداری بر عملکرد شرکت های کوچک و متوسط دارد. میزان این اثر ۰/۸۲ می باشد با توجه به اینکه این ضریب مثبت است اثر آن به صورت مستقیم است به عبارتی با تغییر یک واحد (افزایش) مالی رفتاری به میزان ۰/۸۲ درصد عملکرد شرکت های کوچک و متوسط افزایش می یابد.

پیشنهادات پژوهشی:

- آموزش دوره های فشرده مذاکرات تجاری ویژه مدیران ارشد
- آموزش دوره های تخصصی زبان بازرگانی (بر اساس متد ارائه شده توسط وزارت بازرگانی بریتانیا)
- دوره های آمادگی شرکت در آزمون های بین المللی IELTS ، TOEFL ، GRE و GMAT
- امضای قراردادهای بلندمدت با شرکای تجاری جهت افزایش احتمال دسترسی به منابع مالی در زمان بحران و تحریم.
- در نظر گرفتن درصد زیادی از فروش و سودآوری شرکت به بخش صادرات.
- برگزاری سمینارها و جلسات با موضوع بازارهای بین الملل برای مدیران.
- دادن پاداش مالی و غیرمالی برای مدیران جهت ارتقای سطح باور آنها به فروش محصولات به خارج از مرزها.
- فراهم کردن سفرهای خارجی و حتی اقامت در اروپا برای مدت های متوالی جهت آشنایی با کشورهای خارجی جهت ارتقای سطح نگرش به صادرات محصولات شرکت.
- استخدام مدیران و کارشناسان بازاریابی و تحقیقات بازار مسلط به زبان انگلیسی و با تجربه در امر صادرات.
- آموزش دوره های تخصصی زبان بازرگانی (بر اساس متد ارائه شده توسط وزارت بازرگانی بریتانیا)
- دادن پاداش مالی و غیرمالی برای مدیران جهت ارتقای سطح باور آنها به فروش محصولات به خارج از مرزها.
- برگزاری سمینارها و جلسات با موضوع بازارهای بین المللی و توسعه محصول جدید و ترویج شیوه نوآوری و کارآفرینی در سطح سازمانی برای مدیران.
- بعد از تصمیم به صادرات و انتخاب بازارهای صادراتی، شرکت بهتر است نمایندگانی محلی برای خود انتخاب نماید که این امر از طریق مشارکت با آنها یا واگذاری نمایندگی صورت می گیرد.

- شرکتها می توانند عوامل ارتباطی همچون تعاملات شخصی و ارتباطات با توزیع کنندگان خارجی و حفظ روابط مثبت با این توزیع کنندگان توجه بیشتری مبدول دارند.

منابع:

- مقدسی، علیرضا (۱۳۸۸). امکان سنجی پیاده سازی کارآفرینی سازمانی در شرکت تولیدی صنعتی سها طب. فصلنامه مدیریت، سال ششم، شماره ۱۶، زمستان ۱۳۸۸. ص ۱-۱۷.
- علم بیگی امیر، ملک محمدی ایرج، مقیمی سید محمد (۱۳۸۸). بررسی عوامل سازمانی موثر بر توسعه کارآفرینی سازمانی در سازمان ترویج کشاورزی. مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران. دوره ۴۰، شماره ۱. ص (۲۱-۲۹).
- بندریان، رضا (۱۳۸۹). کارآفرینی شرکتی شیوه ای برای تجاری سازی دستاورد های فناورانه سازمان های پژوهش و فناوری مستقل. فصلنامه تخصصی پارک ها و مراکز رشد، سال هفتم، شماره ۲۶، ص ۴۰-۴۶.
- کردنائیچ، اسدالله، اکبری، حسن، رضائیان، علی (۱۳۸۶). بررسی موانع کارآفرینی سازمانی: مورد مطالعه، شرکت صنعت چوب شمال. فصلنامه مدرس علوم انسانی. ویژه نامه مدیریت، پاییز ۱۳۸۶. ص ۱۴۱-۱۵۹.
- دهقان، رضا. کامبیز طالبی، ابوالقاسم عربیون (۱۳۹۱). پژوهشی پیرامون عوامل موثر بر نوآوری و کارآفرینی سازمانی در دانشگاههای علوم پزشکی کشور. مجله دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران (پیاورد سلامت) دوره ۶ شماره ۱ فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۱. ص ۲۲-۳۳.
- احمد پور داریانی، محمود (۱۳۸۶). کارآفرینی: تعاریف نظریات و الگوها، نشر شرکت پردیس.
- فیضبخش، سیدعلیرضا و حمیدرضا تقیاری (۱۳۸۴). کارآفرینی، مؤسسه انتشارات علمی دانشگاه صنعتی شریف.
- صمد آقایی، جلیل (۱۳۸۹). سازمانهای کارآفرین، نشر مؤسسه عالی آموزش و پژوهش سازمان مدیریت و برنامه ریزی.
- مقیمی، سید محمد (۱۳۸۴). کارآفرینی در سازمانهای دولتی، نشر فراندیش.
- شاه حسینی، علی (۱۳۸۶). کارآفرینی. تهران: آئیژ.
- فرهنگی، علی اکبر، صفرزاده، حسین (۱۳۸۴). طراحی و تبیین الگوی ارتباطات سازمانی در فرایند کارآفرینی سازمانی. ماهنامه علمی - پژوهشی دانشور رفتار دانشگاه شاهد.

- Antonic, B., R.D. Hisrich (2008), Corporate Entrepreneurship Contingencies and Organizational Wealth Creation, *Journal of Management Development*, 23(6): 518-550.
- Cornwall, J. R. and B. Perlman (2009), *Organizational Entrepreneurship*, Boston, MA: Irwin. pp.20.
- Drucker, P.F. (2010), *Entrepreneurial Strategies*, *Calif. Manage. Rev.*, 27: 9-25.
- Echols A.E. and C.P. Neck (2011), The Impact of behaviours and Structure on Corporate Entrepreneurial Success, *Journal of Managerial Psychology*, 13 (1/2):38-46.
- Akinb, J.O, (2008). *Creativity and Innovation*, U.S.A, CYF. Center Publication.
- Block, and S.A. Stump (2009); " *Entrepreneurship Education Research: Experience and Challenge* " ; In Sexton, D.L., Kasarda, J. D. (Eds), *The State of the Art Of Entrepreneurship*; PWS – Kent publishing company, Boston.
- Cal and J.A. Carland, G.W & Stewart, W.H. (2010) seeing what's not there : the enigma of entrepreneurship, *JOURNAL OF SMALL Business strategy* 7(1), spring 1-20.
- Fryer, M & Callings, y; (2011). *British Teacher Views of Creativity* *Journal of Creativity behavior* V: 25. N. I P 7.
- Miller, D. & Friesen, P. H. (2012). *Innovation in conservative and entrepreneurial firms: Two Models of strategic Mortem*, *Strategic Management Jo arena*, 1 :1-25
- Rissal, Romeo. (2012). *Study of the characteristics of entrepreneurs in Indonesia*. Dissertation, George Washington university, EDD 1918 – 49/06 P.1516 DEC.1988.
- Schein, E.H. (2012). *Entrepreneurs : what they're really like*. *vocational Education journal*, 64(80), 42 – 44.
- Stevenson, H.H., Roberts, M.J., & Groesbeck, H.I. (2010). *New business ventures and the entrepreneur*. Homewood. Irwin.
- Rajshekhar G. Javalgi, Kenneth D. Hall, S. Tamer Cavusgil. (2014). *Corporate entrepreneurship, customer-oriented selling, absorptive capacity, and international sales performance in the international B2B setting: Conceptual framework and research propositions*. *International Business Review*. 10-20.
- Mesmer-Magnus, J. R., & DeChurch, L. A. (2009). *Information sharing and team performance: A meta-analysis*. *Journal of Applied Psychology*, 94, 535.

- Michailova, S., & Husted, K. (2003). Knowledge-sharing hostility in Russian firms. *California Management Review*, 45, 59° 77.
- Kamasak,R; and Bulutlar, F. (2010) .The influence of knowledge sharing on innovation, *European Business Review*, Vol. 22 , No. 3, pp.306 ° 317.
- Harlow, H. (2008), The effect of tacit knowledge on firm Performance, *Journal of knowledge management*, Vol. 12, No. 1, pp. 148-163.
- Wanga, Z., Wang, N.(2012). Knowledge sharing, innovation and firm performance, *Expert Systems with Applications*, 39 , 8899 ° 8908.
- Grant, R. M. (2012). “Toward a knowledge-based theory of the firm”.*Strategic Management Journal*, 17(Winterspecial issue), pp.109–122.